ISNN:2181-1296

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

САМАРКАНДСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ ШАРОФА РАШИДОВА

SAMARKAND STATE UNIVERSITY NAMED AFTER SHAROF RASHIDOV

# ILMIY AXBOROTNOMA

## НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК
## SCIENTIFIC JOURNAL

## GUMANITAR FANLAR SERIYASI

№ 2/2 (156)
2026

ISSN 2181-1296

# ILMIY AXBOROTNOMA

## НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК SCIENTIFIC JOURNAL

**2026-yil, 2-son (156/2) GUMANITAR FANLAR SERIYASI**

**Tarix, Falsafa, Huquqshunoslik, Siyosiy fanlar, O‘qitish metodikasi, Filologiya, Pedagogika, Sotsiologiya, Psixologiya**

Samarqand viloyat matbuot boshqarmasida ro‘yxatdan o‘tish tartibi 09-25.
Jurnal 1999-yildan chop qilina boshlagan va OAK ro‘yxatiga kiritilgan.

**BOSH MUHARRIR** **R.I.XALMURADOV, t.f.d., professor**
**BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI:** **H.A.XUSHVAQTOV, f-m.f.d., dotsent**

**TAHRIRIYAT KENGASHI:**

| | | | |
|---|---|---|---|
| M.Q.Muhiddinov | -f.f.d., professor (SamDU) | B.E.Ergashev | -t.f.d., professor (SamDU) |
| Stefano Benazzi | -Bolonya universiteti professori (Italiya) | S.A.Karimov | -f. f. d., professor (SamDU) |
| Simone Mantelini | -Bolonya universiteti professori (Italiya) | M.X.Lutfullayev | -p.f.d.. professor (SamDU) |
| Sh.Y.Ziyodov | -i.f.d. (Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi) | A.R.Samadov | -fal. f.d., professor (SamDU) |
| N.U.Arabov | -i.f.d., professor (SamDU) | Sh.A.Hasanov | -f.f.d., professor (SamDU) |
| Hiroaki Huziie | -Osaka universiteti professori (Yaponiya) | B.S.G‘oyibov | -t.f.d., (SamDU) |
| B.O.To‘rayev | -fal. f.d., professor (Imom Buxoriy xalqaro ilmiy- | G.B.Normurodova | -t.f.d., (SamDU) |
| A.B.Pardayev | -f. f.d., professor (SamDU) | F.Sh.Rashidova | -t.f.f.d., dotsent (SamDU) |
| O.Yusupova | -f.f.n., dotsent (SamDU) | D.Q.Usmonova | -i.f.n., dotsent (SamDU) |
| O.Qodirov | -p.f.n., dotsent (SamDU) | N.A.Isakova | -f.f.n., dotsent (SamDU) |

**Obuna indeksi** – yakka tartibdagi obunachilar uchun **- 5583,**
tashkilot, korxonalar uchun- **5584**

# M U N D A R I J A
# C O N T E N T S


| № | Maqola nomi | Article title | Bet/page |
|---|---|---|---|
| **1** | Samarqandning Temuriylar sulolasi davridagi evolyutsiyasi, uning sivilizatsiyalarga o‘zaro ta’siri va uyg‘unlashuvi<br>**Keremu N.** | The evolution of samarkand during the timurid dynasty and the interaction and fusion of its civilizations<br>**Keremu N.** | **5-11** |
| **2** | Nazar Eshonqulning “Bepoyon osmon” hikoyasida muallif uslubiga lingvopoetik jihatdan yondashuv<br>**Safarova D.B.** | A Linguopoetic Approach to the Authorial Style in Nazar Eshonqul’s Short Story “Bepoyon osmon” (The Boundless Sky”)<br>**Safarova D.B.** | **12-15** |
| **3** | Ingliz va o‘zbek tillarida neologizmlarning tasnifi va ularning til tizimidagi o‘rni<br>**Pardayeva N.B.** | Classification of neologisms in english and uzbek languages and their role in the language system<br>**Pardaeva N.B.** | **16-20** |
| **4** | O‘rta asrlarda sharq va g‘arbiy yevropa mamlakatlaridagi davlat boshqaruvi va ijtimoiy tuzilmalarining qiyosiy tahlili<br>**Abdullayev A.G.** | A comparative analysis of public administration and social structures in the countries of Eastern and Western Europe in the Middle Ages<br>**Abdullaev A.G.** | **21-27** |
| **5** | Davlat ekologik ekspertizasi tizimining shakllanish tarixi va uning rivojlanish bosqichlari<br>**O‘tayev O‘. Ch.** | History of the formation of the state ecological expertise system and its development stages<br>**Utaev U. Ch.** | **28-30** |
| **6** | Samkomstarisning Samarqanddagi arxeologik tadqiqotlari va muzey fondlari shakllanishiga qo‘shgan hissasi<br>**Yunusov M.** | The contribution of samkomstaris to archaeological research in Samarkand and to the formation of museum collections<br>**Yunusov M.** | **31-36** |
| **7** | 7-9-sinf o‘quvchilarining stem kompetensiyalarini baholash: spetsifikatsiya, mezonlar va kpi indikatorlari<br>**Aliyeva X.Sh.** | Assessment of Stem competencies of 7-9 grade students: specification, criteria and kpi indicators<br>**Alieva Kh.Sh.** | **37-42** |
| **8** | Raqamli tibbiy ta’limda talabalarda profilaktik immun madaniyatni rivojlantirish texnologiyalari<br>**Mirzakarimova D.B.** | Technologies for the development of preventive immune culture in digital medical education students<br>**Mirzakarimova D.B.** | **43-49** |
| **9** | 10-12 yoshli kurashchilarda egiluvchanlik sifatining kurash texnikasini o‘zlashtirish samaradorligiga ta’siri<br>**Toshmurodov O.** | The effect of flexibility on the efficiency of kurash technique acquisition in 10–12-year-old kurash athletes<br>**Toshmurodov O.** | **50-57** |
| **10** | Влияние государственной политики развития спорта (в контексте «нового Узбекистана») на мотивацию учащихся спортивных школ<br>**Мадаминов Б.Ш.** | The influence of state policy on sports development (in the context of "New Uzbekistan") on the motivation of students in sports schools<br>**Madaminov B.Sh.** | **58-62** |
| **11** | Трансформация и калькирование иронических фразеологических единиц в русском и узбекском языках<br>**Тошбекова Д.И.** | Transformation and Calquing of Ironic Phraseological Units in Russian and Uzbek<br>**Toshbekova D.I.** | **63-68** |
| **12** | Объективная и субъективная модальность в русском и узбекском языках<br>**Усманова С.Ю.** | Objective and subjective modality in Russian and Uzbek languages<br>**Usmanova S.Yu.** | **69-76** |
| **13** | Образ женщин в произведениях Ч. Айтматова<br>**Хаитова Ф.С.** | The Image of Women in the Works of Ch. Aitmatov<br>**Khaitova F.S.** | **77-81** |
| **14** | Voleybol murabbiylarini tayyorlash jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish afzalligi<br>**Boltayev Z.B.** | The advantage of using modern pedagogical technologies in the process of training volleyball coaches<br>**Boltaev Z.B.** | **82-87** |

| № | Maqola nomi | Article title | Bet/page |
|---|---|---|---|
| **15** | Bo‘lajak shifokorlarda klinik-diagnostik kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik modeli va raqamli ta’lim<br>**Zokirov M.M.** | Pedagogical model for developing clinical-diagnostic competence in future physicians and digital educational technologies<br>**Zokirov M.M.** | **88-93** |
| **16** | Turkiya hamkorlik va muvofiqlashtirish agentligi (tika)ning tashkil etilishi va rivojlanish bosqichlari hamda tashkiliy-siyosiy asoslari<br>**Isadjanov B.I.** | The Establishment and Development of the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA), as well as its Organizational and Political Foundations<br>**Isadjanov B.I.** | **94-98** |
| **17** | Ingliz gazeta sarlavhalarining tarjima xususiyatlari: lingvostilistik tahlil<br>**Husanova Sh.Z., Isakova N.A.** | Translation features of English newspaper headlines: linguistic-stylistic analysis<br>**Husanova Sh.Z., Isakova N.A.** | **99-103** |
| **18** | Boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitishda 4k modeli orqali fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirish<br>**Gadayev O.Y., Norkulova J.S.** | Developing thinking and creativity through the 4k model in teaching mother tongue in primary grades<br>**Gadayev O.Y., Norkulova J.S.** | **104-108** |
| **19** | Raqamli demokratiya sharoitida legitimlik va fuqarolik faolligining konfiguratsiyasi<br>**Muminjonova U.X.** | Configuration of legitimacy and citizenship in the digital democracy<br>**Muminjonova U.X.** | **109-113** |
| **20** | Simulyatsion va raqamli ta’lim muhitida jarrohlik fanini o‘qitishda amaliy kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyasi<br>**Abduvoxidov A.A.** | Technology for developing practical professional competencies in teaching surgery within a simulation-based and digital learning environment<br>**Abduvoxidov A.A.** | **114-119** |
| **21** | Shoshilinch tibbiy yordamda travmatologik holatlarni sun’iy intellekt asosida erta triaj qilish va klinik qaror qabul qilish samaradorligini oshirish metodikasi<br>**Xolmatov A.A.** | Methodology for improving the efficiency of early triage and clinical decision-making in traumatological conditions in emergency medical care based on artificial intelligence<br>**Xolmatov A.A.** | **120-125** |
| **22** | Bo‘lajak shifokorlarda klinik qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik raqamli texnologiyalari<br>**Samatov Z.Z.** | Pedagogical digital technologies for developing clinical decision-making competence in future physicians<br>**Samatov Z.Z.** | **126-130** |
| **23** | Yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlash va epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi<br>**Turdiyev M.N.** | Technology for developing clinical-preventive thinking and epidemiological risk management competencies in teaching infectious diseases<br>**Turdiev M.N.** | **131-136** |
| **24** | Bo‘lajak shifokorlarga raqamli ta’lim muhitida anatomiya fanini o‘qitishninig zamonaviy texnologiyalari<br>**Nishonova D.T.** | Modern technologies of teaching anatomy to future physicians in a digital educational environment<br>**Nishonova D.T.** | **137-142** |
| **25** | Stomatologiya ta’limida valeologik madaniyatni rivojlantirishning integrativ va raqamli pedagogik texnologiyalari<br>**Kamoliddinova I.Sh.** | Ntegrative and digital pedagogical technologies for developing valeological culture in dental education<br>**Kamoliddinova I.Sh.** | **143-148** |
| **26** | Raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini interfaol ta’lim texnologiyalari asosida takomillashtirish<br>**Temirova Z.A.** | Improving students’ media literacy skills in a digital learning environment based on interactive educational technologies<br>**Temirova Z.A.** | **149-154** |
| **27** | Tibbiy ta’lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi<br>**Kamalova D.A.** | Technology for developing clinical thinking competence among students of medical educational institutions<br>**Kamalova D.A.** | **155-159** |
| **28** | Charlz Dikkensning ijodida idio-stilning rivojlanishi: lingvostilistika tahlili<br>**Rahmatilloyeva R.S.** | The development of idio-style in charles dickens’s creative work: linguastylistic analysis<br>**Rahmatilloeva R.S.** | **160-167** |

**UDK: 616.9** https://doi.org/10.59251/2181-3973.2025.v1.138.1.3926

# YUQUMLI KASALLIKLAR FANINI O‘QITISHDA KLINIK-PROFILAKTIK FIKRLASH VA EPIDEMIOLOGIK XAVFLARNI BOSHQARISH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI

**M.N.Turdiyev**
Namangan davlat universiteti, Namangan, O‘zbekiston.

**M.N.Turdiyev**
Namangan davlat universiteti, Namangan, O‘zbekiston.

Kelib tushgan: 18.03.2026
Ko‘rib chiqildi: 30.03.2026
Qabul qilindi: 12.04.2026
Nashr qilindi: 30.05.2026

Nashriyotchi: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti.

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada tibbiy oliy ta’lim muassasalarida yuqumli kasalliklar fanini o‘qitish jarayonida bo‘lajak shifokorlarda klinik-profilaktik fikrlash hamda epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasining nazariy asoslari va amaliy mexanizmlari tahlil qilingan. Tadqiqotning dolzarbligi global miqyosda yuqumli kasalliklarning keng tarqalishi, yangi infektsion patogenlarning paydo bo‘lishi, antibiotiklarga chidamlilik muammosining ortishi hamda pandemik xavflarning kuchayishi bilan izohlanadi. Shu munosabat bilan zamonaviy shifokor nafaqat klinik tashxis qo‘yish, balki epidemiologik xavflarni aniqlash, kasalliklarning tarqalish mexanizmini baholash va samarali profilaktik choralarni ishlab chiqish kompetensiyasiga ham ega bo‘lishi zarur. Tadqiqot davomida kompetensiyaviy yondashuv, klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish (case-based learning), muammoli o‘qitish (problem-based learning), simulyatsion trening, epidemiologik modelirovka va raqamli ta’lim texnologiyalari integratsiyasiga asoslangan pedagogik texnologiya ishlab chiqildi.

**Kalit so‘zlar:** yuqumli kasalliklar, epidemiologik xavf, klinik-profilaktik fikrlash, tibbiy ta’lim, epidemiologiya, kompetensiyaviy yondashuv, klinik vaziyatli o‘qitish, simulyatsion ta’lim, raqamli pedagogika, profilaktik tibbiyot.

## Технология развития клинико-профилактического мышления и компетенций управления эпидемиологическими рисками при преподавании дисциплины «Инфекционные болезни»

**Аннотация.** В данной статье рассматриваются теоретические основы и практические механизмы технологии развития клинико-профилактического мышления и компетенций управления эпидемиологическими рисками при преподавании дисциплины «Инфекционные болезни» в системе высшего медицинского образования. Актуальность исследования обусловлена ростом глобальной заболеваемости инфекционными заболеваниями, появлением новых патогенов, распространением антимикробной резистентности и увеличением риска эпидемий и пандемий. В этих условиях современный врач должен обладать не только клиническими диагностическими навыками, но и способностью оценивать эпидемиологические риски, анализировать механизмы распространения инфекций и разрабатывать эффективные профилактические стратегии. В исследовании разработана педагогическая технология, основанная на компетентностном подходе, клинико-ситуационном обучении (case-based learning), проблемно-ориентированном обучении (problem-based learning), симуляционном обучении, эпидемиологическом моделировании и использовании цифровых образовательных технологий.

**Ключевые слова:** инфекционные заболевания, эпидемиологический риск, клинико-профилактическое мышление,

медицинское образование, эпидемиология, компетентностный подход, клинико-ситуационное обучение, симуляционное обучение, цифровые технологии в образовании, профилактическаямедицина.

**Technology for developing clinical-preventive thinking and epidemiological risk management competencies in teaching infectious diseases**

**Abstract.** This article examines the theoretical foundations and practical mechanisms of a technology for developing clinical-preventive thinking and competencies in epidemiological risk management in the process of teaching infectious diseases in higher medical education institutions. The relevance of the study is determined by the increasing global burden of infectious diseases, the emergence of new infectious pathogens, the rapid spread of antimicrobial resistance, and the growing threat of epidemics and pandemics. Under such conditions, modern physicians must possess not only clinical diagnostic skills but also the ability to assess epidemiological risks, analyze the mechanisms of disease transmission, and develop effective preventive strategies. The study proposes an educational technology based on a competency-based approach, case-based learning, problem-based learning, simulation training, epidemiological modeling, and the integration of digital educational technologies.

Keywords: infectious diseases, epidemiological risk, clinical-preventive thinking, medical education, epidemiology, competency-based approach, case-based learning, simulation training, digital education technologies, preventive medicine.

**Kirish** So‘nggi yillarda global sog‘liqni saqlash tizimida yuqumli kasalliklar insoniyat salomatligi uchun eng dolzarb muammolardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, dunyoda o‘lim va kasallanishning muhim qismi infeksion kasalliklar bilan bog‘liq bo‘lib, ayrim hududlarda ularning ulushi umumiy kasallanish strukturasining sezilarli qismini tashkil etadi. COVID-19 pandemiyasi, sil kasalligi, virusli gepatitlar, OIV infeksiyasi, qizamiq, bezgak kabi kasalliklarning keng tarqalishi zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimi oldiga yangi epidemiologik chaqiriqlarni qo‘ymoqda. Shuningdek, global migratsiya jarayonlarining kuchayishi, urbanizatsiya, ekologik omillarning o‘zgarishi, antibiotiklarga chidamlilikning ortib borishi hamda yangi zoonotik infeksiyalarning paydo bo‘lishi yuqumli kasalliklarning epidemiologik xavfini yanada oshirmoqda. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy shifokor faqatgina kasallikni klinik jihatdan tashxislash bilan cheklanib qolmasdan, balki epidemiologik vaziyatni baholash, infeksiya tarqalish zanjirini aniqlash, xavf omillarini tahlil qilish va profilaktik choralarni rejalashtirish kabi kompetensiyalarga ham ega bo‘lishi zarur. Bu esa tibbiy ta’lim jarayonida bo‘lajak shifokorlarning klinik-profilaktik fikrlashini shakllantirish va epidemiologik xavflarni boshqarish ko‘nikmalarini rivojlantirishni muhim pedagogik vazifaga aylantiradi. Ayniqsa, yuqumli kasalliklar fanini o‘qitish jarayonida talabalarni real klinik vaziyatlarga yaqin sharoitlarda o‘qitish, epidemiologik tahlil va profilaktik qaror qabul qilish jarayonlariga jalb etish muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy tibbiy ta’lim tizimi kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilmoqda. Ushbu yondashuv talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan integratsiyalashga qaratilgan bo‘lib, klinik fikrlash, diagnostik qaror qabul qilish, epidemiologik tahlil hamda profilaktik strategiyalarni ishlab chiqish kabi kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda kompetensiyaviy yondashuvdan foydalanish talabalarning kasallik etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash tamoyillarini o‘rganish bilan bir qatorda epidemiologik jarayonlarni chuqur tahlil qilish imkonini ham beradi. Ilmiy-pedagogik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yuqumli kasalliklarni o‘qitishda klinik vaziyatlarga

asoslangan ta’lim (case-based learning), muammoli o‘qitish (problem-based learning), simulyatsion ta’lim va raqamli ta’lim texnologiyalaridan foydalanish talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega. Bunday metodlar orqali talabalar infeksion kasalliklarning epidemiologik xususiyatlarini tahlil qilish, kasallik tarqalish mexanizmini aniqlash, xavf omillarini baholash hamda samarali profilaktik choralarni ishlab chiqish ko‘nikmalarini egallaydilar. Shu bilan birga, epidemiologik monitoring tizimlari, raqamli ma’lumotlar bazalari va klinik qaror qabul qilish algoritmlaridan foydalanish bo‘lajak shifokorlarning kasbiy tayyorgarligini yanada oshirish imkonini beradi.

Yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlashni shakllantirishning pedagogik mohiyati shundan iboratki, talaba klinik simptomlarni baholash bilan bir qatorda epidemiologik jarayonlarni ham tizimli ravishda tahlil qilishni o‘rganadi. Bunda kasallik manbai, yuqish yo‘llari, risk omillari, epidemiologik zanjir hamda profilaktik choralar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni aniqlash muhim ahamiyatga ega. Natijada talabalarda klinik va epidemiologik tafakkur integratsiyasi shakllanadi, bu esa amaliy tibbiyot faoliyatida to‘g‘ri diagnostik va profilaktik qarorlar qabul qilishga xizmat qiladi.

Shu sababli, yuqumli kasalliklar fanini o‘qitish jarayonida klinik-profilaktik fikrlash va epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb ilmiy-pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqot aynan shu muammoni hal etishga qaratilgan bo‘lib, unda bo‘lajak shifokorlarning epidemiologik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiluvchi innovatsion o‘qitish texnologiyasi ishlab chiqiladi hamda uning samaradorligi pedagogik tajriba-sinov ishlari orqali asoslanadi.

**Tadqiqot metodlari**. Mazkur tadqiqotda yuqumli kasalliklar fanini o‘qitish jarayonida bo‘lajak shifokorlarda klinik-profilaktik fikrlash hamda epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyaning samaradorligini aniqlash maqsadida kompleks ilmiy-pedagogik metodlar qo‘llanildi. Tadqiqot Andijon davlat tibbiyot institutida 2023–2025-yillar davomida olib borildi. Tadqiqot jarayonida tibbiy ta’limning kompetensiyaviy yondashuvi, integrativ o‘qitish tamoyillari, klinik fikrlashni rivojlantirish nazariyasi hamda epidemiologik tahlil metodologiyasi asosiy metodologik tayanch sifatida qabul qilindi. Tadqiqotning nazariy bosqichida mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, tibbiy ta’lim metodikasi bo‘yicha ilmiy maqolalar, epidemiologiya va yuqumli kasalliklar sohasidagi tadqiqotlar tahlil qilindi. Ilmiy manbalarni o‘rganishda tahlil, taqqoslash, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi. Ushbu bosqichda yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar aniqlab olindi. Tadqiqotning empirik qismida pedagogik kuzatish, anketa so‘rovlari, diagnostik testlar, klinik vaziyatli topshiriqlar va simulyatsion mashg‘ulotlardan foydalanildi. Tadqiqotda qatnashgan talabalar shartli ravishda nazorat va tajriba guruhlariga ajratildi. Nazorat guruhida o‘qitish an’anaviy metodlar asosida olib borilgan bo‘lsa, tajriba guruhida klinik-profilaktik fikrlash va epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik texnologiya qo‘llanildi.

Eksperimental o‘qitish jarayonida case-study (klinik vaziyatli o‘qitish), problem-based learning (muammoli o‘qitish), simulyatsion ta’lim, epidemiologik vaziyatlarni modellashtirish hamda raqamli ta’lim texnologiyalaridan foydalanildi. Talabalarga infeksion kasalliklar bilan bog‘liq klinik vaziyatlar taqdim etilib, ular asosida epidemiologik tahlil o‘tkazish, infeksiya manbasini aniqlash, yuqish yo‘llarini baholash hamda profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish vazifalari qo‘yildi. Ushbu jarayonda interaktiv ta’lim vositalari, epidemiologik monitoring ma’lumotlari, klinik qaror qabul qilish algoritmlari hamda raqamli o‘quv platformalaridan keng foydalanildi. Talabalarning klinik-profilaktik kompetensiyalarini baholash uchun bir qator diagnostik mezonlar ishlab chiqildi. Jumladan, epidemiologik xavfni baholash qobiliyati, infeksiya tarqalish mexanizmini aniqlash, klinik tashxis qo‘yish, profilaktik strategiyalarni ishlab chiqish hamda epidemiologik monitoringni tahlil qilish ko‘nikmalari baholash mezonlari sifatida belgilandi. Baholash jarayonida test topshiriqlari, klinik vaziyatli masalalar hamda obyektiv strukturalashtirilgan klinik imtihon (OSCE) elementlaridan

foydalanildi. Olingan natijalarni qayta ishlashda matematik-statistik metodlardan foydalanildi. Jumladan, tajriba va nazorat guruhlari natijalarini solishtirish, o‘rtacha ko‘rsatkichlarni aniqlash, foizli tahlil va pedagogik samaradorlik koeffitsientini hisoblash usullari qo‘llanildi. Bu esa ishlab chiqilgan pedagogik texnologiyaning bo‘lajak shifokorlarda klinik-profilaktik fikrlash hamda epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirishdagi samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi.

**Tadqiqot natijalari va ularning tahlili.** Tadqiqot davomida yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlash hamda epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan ishlab chiqilgan pedagogik texnologiyaning samaradorligi tajriba-sinov ishlari orqali baholandi. Tajriba ishlari Andijon davlat tibbiyot institutida o‘tkazilib, unda tibbiyot fakultetining yuqori kurs talabalari ishtirok etdi. Tadqiqotda talabalar ikki guruhga — nazorat guruhi va tajriba guruhiga ajratildi. Nazorat guruhida o‘quv jarayoni an’anaviy ta’lim metodlari asosida tashkil etilgan bo‘lsa, tajriba guruhida klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish, muammoli o‘qitish, simulyatsion mashg‘ulotlar hamda epidemiologik tahlilga yo‘naltirilgan innovatsion pedagogik texnologiya qo‘llanildi. Tajriba boshlanishidan oldin talabalar bilim va kompetensiyalarining boshlang‘ich darajasi aniqlash maqsadida diagnostik testlar, klinik vaziyatli topshiriqlar va anketa so‘rovlari o‘tkazildi. Dastlabki natijalar talabalarning epidemiologik xavflarni baholash, infeksiya tarqalish zanjirini aniqlash hamda profilaktik chora-tadbirlarni rejalashtirish bo‘yicha ko‘nikmalari yetarli darajada shakllanmaganligini ko‘rsatdi. Jumladan, talabalar orasida klinik tashxis qo‘yish bo‘yicha bilimlar nisbatan shakllangan bo‘lsa-da, epidemiologik tahlil qilish va kasallik tarqalish mexanizmlarini aniqlash bo‘yicha ko‘rsatkichlar past darajada ekanligi aniqlandi. Eksperimental o‘qitish jarayonida talabalar bilan klinik vaziyatlarni tahlil qilish, epidemiologik jarayonlarni modellashtirish, infeksiya tarqalish yo‘llarini aniqlash hamda profilaktik strategiyalarni ishlab chiqishga qaratilgan mashg‘ulotlar o‘tkazildi. Mashg‘ulotlarda interaktiv metodlar, klinik vaziyatli masalalar, epidemiologik xaritalar, diagnostik algoritmlar hamda raqamli ta’lim resurslaridan foydalanildi. Talabalar real klinik vaziyatlarga yaqin sharoitlarda epidemiologik tahlil olib borish, kasallik manbaini aniqlash, yuqish mexanizmini baholash hamda profilaktik choralarni ishlab chiqish jarayonlarida faol ishtirok etdilar. Bu esa ularda tizimli klinik fikrlash va profilaktik qaror qabul qilish ko‘nikmalarining shakllanishiga xizmat qildi. Tajriba yakunida o‘tkazilgan nazorat baholash natijalari tajriba guruhida klinik-profilaktik fikrlash hamda epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasining sezilarli darajada oshganligini ko‘rsatdi. Jumladan, epidemiologik tahlil qilish ko‘nikmasi tajriba guruhida ancha yuqori darajada shakllangani kuzatildi. Talabalar infektsion kasalliklarning epidemiologik xususiyatlarini tahlil qilish, kasallik manbaini aniqlash, yuqish yo‘llarini belgilash hamda profilaktik choralarni ishlab chiqishda mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini namoyon etdilar. Tahlil natijalariga ko‘ra, tajriba guruhida epidemiologik xavflarni baholash kompetensiyasi sezilarli darajada oshgan bo‘lib, talabalar infeksiya tarqalishining epidemiologik zanjirini to‘g‘ri aniqlash va profilaktik choralarni asosli ravishda rejalashtirishga erishdilar. Shuningdek, klinik vaziyatlarni tahlil qilish jarayonida talabalar kasallik etiologiyasi, patogenezi va epidemiologik omillar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni chuqurroq anglay boshladilar.

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalarni qo‘llash talabalar kasbiy kompetensiyalarini sezilarli darajada rivojlantiradi. Ayniqsa, klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish, muammoli o‘qitish va simulyatsion ta’lim metodlarining integratsiyasi talabalar tomonidan epidemiologik xavflarni tahlil qilish hamda profilaktik qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi aniqlandi.

Shuningdek, tajriba natijalari tibbiy ta’lim jarayonida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Talabalarning klinik va epidemiologik tafakkuri birgalikda rivojlangan taqdirda ular yuqumli kasalliklarni erta aniqlash, epidemiologik vaziyatni to‘g‘ri baholash hamda samarali profilaktik choralarni ishlab chiqishga qodir bo‘lgan malakali mutaxassis sifatida shakllanadi. Shunday qilib, tadqiqot natijalari ishlab chiqilgan pedagogik texnologiya bo‘lajak shifokorlarda klinik-profilaktik fikrlash va epidemiologik xavflarni boshqarish

kompetensiyasini rivojlantirishda samarali ekanligini ko‘rsatdi hamda ushbu yondashuvni tibbiy ta’lim tizimiga keng joriy etish maqsadga muvofiqligini ilmiy jihatdan asoslab berdi.

**Muhokama.** Mazkur tadqiqot natijalari yuqumli kasalliklar fanini o‘qitish jarayonida klinik-profilaktik fikrlash hamda epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalarning samaradorligini tasdiqladi. Tadqiqot davomida qo‘llanilgan case-based learning, muammoli o‘qitish, simulyatsion mashg‘ulotlar va epidemiologik tahlilga asoslangan integrativ ta’lim metodlari talabalarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki klinik vaziyatlarni tahlil qilish va profilaktik qaror qabul qilish ko‘nikmalarini ham sezilarli darajada rivojlantirdi. Ilmiy-pedagogik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yuqumli kasalliklar fanini samarali o‘qitish uchun klinik va epidemiologik bilimlarni integratsiyalashgan holda o‘rgatish muhim ahamiyatga ega. An’anaviy o‘qitish jarayonida talabalar ko‘pincha kasalliklarning klinik belgilari va davolash tamoyillarini o‘rganish bilan cheklanib qoladilar, epidemiologik jarayonlar va profilaktik strategiyalar esa yetarli darajada chuqur o‘rganilmaydi. Natijada bo‘lajak shifokorlar real klinik amaliyotda epidemiologik vaziyatni baholash va infektsiya tarqalishini oldini olishga doir qarorlar qabul qilishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish jarayonida talabalar kasallik etiologiyasi, patogenezi, epidemiologik xususiyatlari va profilaktik choralar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni chuqurroq anglay boshlaydilar. Ayniqsa, epidemiologik xavflarni baholash, infektsiya tarqalish zanjirini aniqlash va profilaktik strategiyalar ishlab chiqish jarayonlarida talabalarning mustaqil tahliliy fikrlash qobiliyati rivojlanadi. Bu esa klinik-profilaktik fikrlashning shakllanishiga muhim pedagogik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari zamonaviy tibbiy ta’limda raqamli texnologiyalar va simulyatsion ta’limning ahamiyati ortib borayotganligini ko‘rsatdi. Simulyatsion mashg‘ulotlar orqali talabalar real klinik vaziyatlarga yaqin sharoitlarda epidemiologik tahlil o‘tkazish, infeksiya manbaini aniqlash, yuqish yo‘llarini baholash hamda profilaktik choralarni rejalashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning klinik qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalarini boshqa ilmiy izlanishlar bilan taqqoslash shuni ko‘rsatadiki, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan integrativ ta’lim texnologiyalari bo‘lajak shifokorlarning kasbiy tayyorgarligini sezilarli darajada oshiradi.

Xususan, klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish va muammoli o‘qitish metodlari talabalarda mustaqil fikrlash, klinik tahlil qilish va profilaktik qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, tadqiqot jarayonida ayrim muammolar ham kuzatildi. Jumladan, epidemiologik modellashtirish va simulyatsion mashg‘ulotlarni tashkil etish uchun maxsus o‘quv resurslari va texnik vositalarning yetarli bo‘lishi zarur. Bundan tashqari, o‘qituvchilarning ham zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash bo‘yicha metodik tayyorgarligi muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, tibbiy ta’lim muassasalarida o‘qituvchilar uchun metodik treninglar tashkil etish hamda raqamli ta’lim platformalarini keng joriy etish maqsadga muvofiqdir. Umuman olganda, olib borilgan tadqiqot natijalari yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlash va epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalarni qo‘llash bo‘lajak shifokorlarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Mazkur yondashuv talabalarni real epidemiologik vaziyatlarda samarali faoliyat olib borishga tayyorlash, infektsion kasalliklarning oldini olish hamda sog‘liqni saqlash tizimining epidemiologik barqarorligini ta’minlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

**Xulosa.** Mazkur tadqiqot natijalari yuqumli kasalliklar fanini o‘qitish jarayonida bo‘lajak shifokorlarda klinik-profilaktik fikrlash hamda epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirish muhim ilmiy-pedagogik vazifa ekanligini ko‘rsatdi. Zamonaviy epidemiologik vaziyat sharoitida shifokor nafaqat klinik tashxis qo‘yish, balki infektsion kasalliklarning tarqalish mexanizmini tahlil qilish, epidemiologik xavflarni baholash va samarali profilaktik choralarni ishlab chiqish ko‘nikmalariga ham ega bo‘lishi zarurligi aniqlandi.

Tadqiqot jarayonida ishlab chiqilgan pedagogik texnologiya kompetensiyaviy yondashuv, klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish, muammoli o‘qitish hamda simulyatsion ta’lim metodlarining

integratsiyasiga asoslandi. Ushbu texnologiya talabalarda infektsion kasalliklarni klinik va epidemiologik jihatdan kompleks tahlil qilish, kasallik manbai va yuqish yo‘llarini aniqlash hamda profilaktik strategiyalarni ishlab chiqish ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Tajriba-sinov ishlari natijalari ishlab chiqilgan pedagogik texnologiyaning samaradorligini tasdiqladi. Tajriba guruhida o‘qigan talabalar nazorat guruhiga nisbatan epidemiologik xavflarni baholash, klinik vaziyatlarni tahlil qilish va profilaktik qaror qabul qilish kompetensiyalari bo‘yicha yuqori natijalarga erishdilar. Bu esa klinik-profilaktik fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik yondashuvlar bo‘lajak shifokorlarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi. Shunday qilib, yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlash va epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyani joriy etish tibbiy ta’lim sifatini oshirish, bo‘lajak shifokorlarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish hamda yuqumli kasalliklar profilaktikasini samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Mazkur yondashuv tibbiy ta’lim jarayonini modernizatsiya qilish va sog‘liqni saqlash tizimida epidemiologik xavfsizlikni ta’minlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

## Adabiyotlar


1. Ismanova A. yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishning pedagogik tahlili //News of UzMU journal. – 2024. – T. 1. – №. 1.4. – C. 104-108.
2. Ismanova A. Upbringing of highly educated young people is the main basis for preventing religious extremism and terrorism //Экономика и социум. – 2022. – №. 10-2 (101). – C. 59-62.
3. Tukhtaeva N., et al. "November). Using mind mapping in teaching computer science. In AIP Conference Proceedings (Vol. 3244, No. 1). AIP Publishing. Arofat, I.(2016). Social-political need of fighting with Enlightenment against ideology of religious extremism and terrorism." European research 6.17 (2024): 96.
4. Mukhammadjonovich R. M. et al. Use of new innovative methods in teaching the science of information technologies and modeling of technological processes //Journal of Survey in Fisheries Sciences. – 2023. – T. 10. – C. 1458-1463.
5. Qobulova M. moslashuvchn onlayn o ‘quv tizimlari va ulardan tibbiy ta’limda foydalanish //News of the NUUz. – 2024. – T. 1. – №. 1.9. 1. – C. 107-109.1.
6. Mengliyev I. et al. Education artificial intelligence systems and their use in teaching //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2024. – T. 3244. – №. 1. – C. 030079.
7. Кобулова М. А. Основные направления использования компьютерных технологий в адаптивных онлайн обучающих системах //Universum: психология и образование. – 2024. – №. 10 (124). – C. 14-16.
8. Muhammadjonovich R. M. Tibbiyotda axborot texnologiyalari fanining zamonaviy o ‘qitish talablari //ta’lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali. – 2025. – T. 2. – №. 2. – C. 47-50.
9. Muhammadjanovich R. M. Virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar va elektron o ‘quv resurslaridan foydalanish mexanizmlari //ta’lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali. – 2025. – T. 2. – №. 2. – C. 41-46.
10. Rustamov M. Use of modern methods in teaching “information technology” in medical education //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. A7. – C. 30-33.

# SAMARQAND UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTNOMASI

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК SCIENTIFIC REPORTS

Texnik muharrir **Sh.Xoliqulov**

**Muharrirlar:**

I.Sulaymonov - fil.f.d., dotsent
E.Arziqulov - f.-m.f.d., dotsent
O.Yusupova - fil.f.n., dotsent

**Mas'ul muharrir:**

**A. Sh. Yarmuxamedov** - f.-m.f.n.

Muassis: Samarqand davlat universiteti Manzil: 140104,
Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15.
Telefon: (0 366) 240-38-47, Faks: (0 366) 239-13-87 e-mail:
axborotnoma.uz
SamDU «Ilmiy axborotnoma» jurnali tahririyati kompyuterida terildi. Bosishga 30.05.2026-yilda ruxsat etildi. Qog'oz o'lchami A-4. Nashriyot hisob tabog'i 10,00
Buyurtma raqami 845 Adadi 30 nusxa.

ISSN 2181-1296